

Mišljenja studenata sestrinstva o znanstvenoj čestitosti i autorskom vlasništvu

Ljeskovan, Mateja

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Medicine / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:152:567490>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Medicine Osijek](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
MEDICINSKI FAKULET OSIJEK**

Studij sestrinstva

Mateja Ljeskovan

**MIŠLJENJA STUDENATA
SESTRINSTVA O ZNANSTVENOJ
ČESTITOSTI I AUTORSKOM
VLASNIŠTVU**

Završni rad

Osijek, 2017.

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
MEDICINSKI FAKULET OSIJEK**

Studij sestrinstva

Mateja Ljeskovan

**MIŠLJENJA STUDENATA
SESTRINSTVA O ZNANSTVENOJ
ČESTITOSTI I AUTORSKOM
VLASNIŠTVU**

Završni rad

Osijek, 2017.

Rad je ostvaren na Medicinskom fakultetu Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku.

Mentorica rada: izv. prof. dr. sc. Vesna Ilakovac.

Rad ima 27 listova i 9 tablica.

ZAHVALA:

Zahvaljujem svojoj mentorici izv. prof. dr. sc. Vesni Ilaković koja je pratila proces pisanja završnoga rada i koja me svojim znanjem i iskustvom usmjeravala prema završetku studija.

Zahvaljujem svojoj obitelji, prijateljima i kolegama na razumijevanju i potpori tijekom cijelog studija.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. CILJ RADA	4
3. ISPITANICI I METODE.....	5
3.1. Ustroj studije	5
3.2. Ispitanici.....	5
3.3. Metode.....	5
3.4. Statističke metode.....	6
4. REZULTATI	7
5. RASPRAVA	15
6. ZAKLJUČAK	17
7. SAŽETAK	18
8. SUMMARY	19
9. LITERATURA.....	20
10. ŽIVOTOPIS.....	21

1. UVOD

Plagiranje je oblik znanstvene korupcije koja uništava poštenje znanstvene zajednice i koči napredak znanosti te onemogućuje njezino integriranje u međunarodne znanstvene tokove. U današnje se vrijeme mladim autorima šalje poruka da bez znanja i truda, nepoštenjem ili, u blažim slučajevima, površnošću i nemarom mogu doći do javnog priznanja, titula ili napredovanja. Takvi primjeri štete cijelom društvu. Osobito težak slučaj plagiranja javlja se kada ga čine akademski obrazovane osobe te osobe sa stečenim stupnjem doktorata znanosti jer su za vrijeme svog obrazovanja zasigurno upoznati s metodologijom i pravilima znanstvenog rada te se nikako ne mogu opravdati nedoličnim ponašanjem (1). Akademska je zajednica neodvojivo povezana sa znanstvenom. Tijekom akademskog školovanja studenti stječu znanja i vještine, ali također prihvaćaju i obrasce ponašanja svojih učitelja i mentora. Sredina u kojoj znanstvenici žive i rade kulturološki utječe na poštenje u znanosti (2). Krivotvorenje, laž i prijevara u našoj sredini postaju sve prihvatljiviji oblici ponašanja čemu u prilog ide i niz otkrivenih plagijata istaknutih političara i biomedicinskih znanstvenika. Treba se zapitati što bismo mi mogli učiniti po tom pitanju. Za početak treba poticati i osigurati društvenu klimu moralne odgovornosti koja je sama po sebi razumljiva. Zbog toga valja poticati na stvaranje kritičnih masa građana, političara, studenata, praktičara i znanstvenika kojima takvi stavovi nisu nešto što se nameće, već su dio njihovog svjetonazora i temeljnih vrednota. S takvim odgojem treba početi u obitelji, a nastaviti tijekom školovanja: od dječjeg vrtića do poslijediplomskih studija. Vrlo je važno jasno definirati što znači povreda znanstvene čestitosti te koje će i kakve postupke u tom smislu poduzeti uredništva časopisa, a kakve je mjere predvidjela akademska zajednica. Takvi stavovi se mogu pronaći u pisanom obliku (kodeksi, pravilnici i sl.), u pravilu su nekako prikriiveni te vrlo općeniti, a konkretni postupci su prije iznimka nego pravilo (3).

„Odgovornost pri istraživanju ili istraživačka etičnost/ čestitost osnova je dobivanja vjerodostojnih podataka i izvođenja ispravnih zaključaka. Ona uključuje poznavanje etičkih vrijednosti, davanje prednosti tim vrijednostima pred ostalima, primjerice pred osobnom koristi ili samodokazivanjem, te provedbu etički utemeljenih postupaka i vještinu njihova provođenja“ (4). Iako plagiranje predstavlja jedan od najtežih prekršaja

etičkih pravila u znanstvenom radu pa, iako smo svjedoci brojnih afera javnih osoba vezanih uz plagiranje radova, hrvatska akademska i znanstvena zajednica još nije pronašla učinkovit sustav za otkrivanje i sankcioniranje ove pojave. Posebice treba naglasiti da je kaznena, akademska i etička odgovornost za plagiranje primarno na autoru, no o ovoj bi pojavi računa trebali voditi i mentori, povjerenstvo, uredništva i recenzenti, a na ustanovama, odnosno izdavačima, leži institucionalna odgovornost za uspostavljanje odgovarajućih procedura i mehanizama za otkrivanje ovakvih negativnih pojava te njihovo sankcioniranje (1). Stoga je važno poticati i obnavljati raspravu o akademskoj čestitosti kako bi se dao novi doprinos boljem razumijevanju ne samo metodičkog i didaktičkog segmenta obrazovnog sustava, već i odgojnog koji na razini visokog obrazovanja postaje neopravdano zanemaren (5).

Rijetka su istraživanja o učestalosti nepoštenih radnji na hrvatskim visokim učilištima pri čemu dostupna istraživanja ukazuju na postojanost nepoštenog ponašanja i na visokoškolskoj razini. Na uzorku studenata i studentica medicinskih fakulteta u Hrvatskoj, Kukolja Taradi, Taradi i Đogaš ilustriraju raširenost varanja: 97 posto ispitanika i ispitanica navelo je da je koristilo neku metodu varanja u svom studiju. Pupovac, Bilić – Zulle i Petrovečkipak navode kako 65 posto hrvatskih studenata i studentica u njihovom uzorku smatra da je samoplagiranje opravdano i prihvatljivo, a 20 posto smatra da je varanje na ispitima prihvatljivo. Godine 2015. na Sveučilištu je u Zadru provedeno anketno istraživanje o raširenosti akademskog nepoštenja među studentima i studenticama kao i njihovim stavovima o takvom ponašanju. Odgovori sugeriraju kako su izraženije akademski nepoštene radnje koje se moguće doživljavaju kao izraz kolegijalnosti. Trećina ispitanih priznala je da prepisuje zadaće, seminare ili eseje, a oko petine da prepisuje poglavlje ili tekst iz knjige bez navođenja literature. Nalazi navedenih i drugih istraživanja prema kojima su akademski nepoštene radnje integralni aspekt obrazovnih iskustva učenika i učenica te studenata i studentica govore u prilog tezi da su takve radnje strukturni problem hrvatskog obrazovnog sustava (6).

U današnje je vrijeme internet glavni izvor informacija koje studenti koriste za svoje akademske zadatke. Većina studenata, predavača i istraživača može pristupiti informacijama koje nude najprestižniji časopisi i znanstvene internet stranice na isti način i u isto vrijeme kao i većina poznatih znanstvenika jer su uvjeti za pristup informacijama isti za svakoga na mnogim sveučilištima putem digitalnih zbirki u sveučilišnim knjižnicama. To znači da je kopiranje podataka sada vrlo jednostavno te je vidljivo da je

plagiranje poraslo među studentima (7). Nažalost, studenti ne cijene napor i trud te ne znaju pravilno upravljati svojim vremenom što dovodi do ovakvih postupaka (8). Jedan je od glavnih razloga za plagiranje želja za uspjehom. Studenti imaju tendenciju za usvajanjem ovakvog ponašanja jer su uvjereni da su njihovi dobitci veći od gubitaka (9). Znanstvene ustanove i sveučilišta trebali bi imati središta za praćenje, sigurnost, promociju i razvoj kvalitetnog istraživanja. Kontrola bi kvalitete osigurala da istraživačka ustanova poput sveučilišta preuzme odgovornost za stvaranje okruženja koje promiče standarde izvrsnosti, intelektualnu iskrenost i zakonitost. Iako bi istina trebala biti cilj znanstvenog istraživanja, to nije tako kod svakog znanstvenika. Dosljednim bi se primjenjivanjem znanstvenih metoda i etičkih standarda u istraživanju postiglo izbjegavanje metodoloških i etičkih pogrešaka (10).

Visoka razina etičnosti koja se traži od medicinskih sestara stječe se tijekom sveučilišnog obrazovanja pa sve do umirovljenja. Prema tome, medicinske bi sestre trebale težiti akademskoj čestitosti kao i moralnim vrijednostima i iskrenosti u praksi. Akademski je nedolično ponašanje snažan čimbenik koji predviđa nepoštenje u sestrinskoj praksi. Sestrinske zajednice u inozemstvu prepoznaju važnost učenja etike već na preddiplomskoj razini, stoga su one aktivno angažirane u osvješćivanju studenata o akademskom nepoštenju (11). Nažalost, obrazovne institucije u većini slučajeva nerado poduzimaju mjere protiv akademskog nepoštenja zbog straha od sudskih sporova i nedostatka iskustva. Studenti moraju shvatiti što je akademski integritet. Akademsko nepoštenje je u konačnici odgovorno za pogoršanje profesionalnosti i etičnosti sestrinske profesije (12).

2. CILJ RADA

Cilj je ovog istraživanja ispitati mišljenja studenata sestrinstva Medicinskog fakulteta u Osijeku o znanstvenoj čestitosti i autorskom vlasništvu te postoji li razlika u mišljenju s obzirom na godinu studija.

3. ISPITANICI I METODE

3.1. Ustroj studije

Studija je bila ustrojena kao presječna.

3.2. Ispitanici

Ispitanici su studenti prve, druge i treće godine preddiplomskog studija sestrinstva te studenti prve i druge godine diplomskog studija sestrinstva Medicinskog fakulteta u Osijeku. Ukupan broj studenata iznosi 236, od kojih je na prvoj godini preddiplomskog studija 30, na drugoj godini preddiplomskog studija 60, na trećoj godini preddiplomskog studija 65, na prvoj godini diplomskog studija 32 te na drugoj godini diplomskog studija 49. Istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 206 ispitanika (stopa odgovora 88 %), od kojih je na prvoj godini preddiplomskog studija 26 (stopa odgovora 87 %), na drugoj godini preddiplomskog studija 58 (stopa odgovora 97 %), na trećoj godini preddiplomskog studija 65 (stopa odgovora 100 %), na prvoj godini diplomskog studija 27 (stopa odgovora 84 %) te na drugoj godini diplomskog studija 30 (stopa odgovora 61 %) ispitanika. Istraživanje je provedeno tijekom lipnja 2017. godine.

3.3. Metode

Metoda je ispitivanja anonimni anketni upitnik dr. sc. Martine Mavrinac uz pristanak autorice i upute o korištenju. Prvi dio upitnika sadrži opće podatke (dob, spol, godina studija) te drugi dio koji se sastoji od 29 izjava s odgovorima na 5 – stupanjskoj ljestvici Likertovoj ljestvici (1 – u potpunosti se ne slažem, 2 – ne slažem se, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – slažem se, 5 – u potpunosti se slažem). Izmjerene su tri sastavnice stava spram plagiranja: pozitivan stav, negativan stav i subjektivne norme. Rezultat je iskazan brojem bodova za svaku od tri sastavnice i uspoređen s referentnim rasponom. Raspon bodova kreće se: za pozitivan stav: od 12 do 60 (niski: 12-28; umjereni: 29-45; visoki: 46-60); za negativan stav: od 7 do 35

3. ISPITANICI I METODE

(niski: 7-16; umjereni: 17-26; visoki: 27-35); i za subjektivne norme: od 10 do 50 (niske: 10-23; umjerene: 24-37; visoke: 38-50). Izjave koje opisuju pozitivan stav odnose se na postupke koje bi ispitanici sami učinili, izjave koje opisuju negativan stav odnose se na osudu tog čina, a subjektivne norme opisuju osobnu percepciju prihvaćanja plagiranja u društvu (13).

3.4. Statističke metode

Nakon statističke obrade podaci su prikazani tablično, kategorijski podatci apsolutnom frekvencijom i proporcijom, a numerički aritmetičkom sredinom i standardnom. Povezanost kategorijskih varijabli testirana je χ^2 testom i po potrebi Fisherovim egzaktnim testom. Razlike numeričkih varijabli ispitane su jednosmjernom ANOVA-om. Razina statističke značajnosti određena je s $P < 0,05$.

4. REZULTATI

U istraživanju je sudjelovalo 83,5 % ispitanika ženskog i 16,5 % muškog spola ($P < 0,001$). Aritmetička je sredina dobi iznosila 25,0 godina sa standardnom devijacijom 7,6 godina. Prema godinama studija, najviše je bilo studenata treće godine preddiplomskog studija (31,6 %), zatim druge godine preddiplomskog (28,2 %), a podjednak su udio činili studenti prve godine preddiplomskog studija te prve i druge godine diplomskog studija ($P < 0,001$) (Tablica 1.).

Tablica 1. Opći podatci o ispitanicima

		Broj (%) ispitanika	P*
Spol	Muški	34 (16,5)	<0,001
	Ženski	172 (83,5)	
Godina studija	Prva preddiplomskog	26 (12,6)	<0,001
	Druga preddiplomskog	58 (28,2)	
	Treća preddiplomskog	65 (31,6)	
	Prva diplomskog	27 (13,1)	
	Druga diplomskog	30 (14,6)	

* χ^2 test

Statistički značajne razlike su pronađene u poznavanju pojma „znanstvena čestitost“ gdje je vidljivo kako se udio ispitanika koji navedeni pojam poznaje raste s godinama studija: od 19,2 % u prvoj godini preddiplomskog studija, do 73,3 % ispitanika u drugoj diplomskoga. Također, najmanji udio ispitanika koji navodi kako je upoznat s načelima znanstvene čestitosti ispitanici su prve godine preddiplomskog studija, a najveći su udio ispitanici druge godine diplomskog studija. Izjavu kako je dopustivo zanemariti u istraživanju pojedinačne rezultate koji se ne podudaraju s većinom ostalih najviše smatraju prihvatljivom ispitanici druge godine preddiplomskog studija (51,7 %), a najmanje je ispitanika prve godine diplomskoga (7,4%). Statistički značajne razlike nisu pronađene u izjavi o poštenosti znanstvenika ($P = 0,269$) (Tablica 2.).

Tablica 2. Prikaz rezultata o informiranosti ispitanika prema godinama studija

		Broj (%) ispitanika					
		1. preddiplomski	2. preddiplomski	3. preddiplomski	1. diplomski	2.diplomski	P*
Jeste li ikada čuli za pojam „znanstvena čestitost“?	Da	5 (19,2)	11 (19,0)	32 (49,2)	20 (74,1)	22 (73,3)	< 0,001
	Ne	21 (80,8)	47 (81,0)	33 (50,8)	7 (25,9)	8 (26,7)	
Jeste li tijekom studija upoznati s načelima znanstvene čestitosti?	Da	2 (7,7)	8 (13,8)	22 (33,8)	15 (55,6)	18 (60,0)	<0,001
	Ne	24 (92,3)	50 (86,2)	43 (66,2)	12 (44,4)	12 (40,0)	
Smatrate li da znanstvenik pri radu mora biti potpuno pošten, bez obzira na okolnosti?	Da	23 (88,5)	54 (93,1)	63 (96,9)	26 (96,3)	30 (100,0)	0,269
	Ne	3 (11,5)	4 (6,9)	2 (3,1)	1 (3,7)	0 (0,0)	
Smatrate li da je dopustivo u istraživačkom radu zanemariti pojedinačne rezultate koji nisu jako bitni, a ne podudaraju se s većinom ostalih (očekivanih)?	Da	3 (11,5)	30 (51,7)	8 (12,3)	2 (7,4)	5 (16,7)	< 0,001
	Ne	23 (88,5)	28 (48,3)	57 (87,7)	25 (92,6)	25 (83,3)	

*Fisherov egzaktni test

4. REZULTATI

Za pojam "znanstvene čestitosti" zna 43,7 % ispitanika. Tijekom studija trećina se ispitanika upoznala s načelima znanstvene čestitosti ($P < 0,001$), a gotovo svi ispitanici (95,2 %) smatraju kako znanstvenici pri radu moraju biti potpuno pošteni, bez obzira na okolnosti. Gotovo četvrtina (23,3 %) ispitanika smatra da je dopustivo zanemariti pojedinačne rezultate koji nisu jako bitni ($P < 0,001$) (Tablica 3.).

Tablica 3. Prikaz rezultata o informiranosti ispitanika

	Broj (%) ispitanika		
	Da	Ne	P*
Jeste li ikada čuli za pojam „znanstvena čestitost“?	90 (43,7)	116 (56,3)	0,07
Jeste li tijekom studija upoznati s načelima znanstvene čestitosti?	65 (31,6)	141 (68,5)	<0,001
Smatrate li da znanstvenik pri radu mora biti potpuno pošten, bez obzira na okolnosti?	196 (95,2)	10 (4,9)	<0,001
Smatrate li da je dopustivo u istraživačkom radu zanemariti pojedinačne rezultate koji nisu jako bitni, a ne podudaraju se s većinom ostalih (očekivanih)?	48 (23,3)	158 (76,7)	<0,001

* χ^2 test

Tablica 4., 5. i 6. sadrže prikaze grupiranih rezultata upitnika za sve ispitanike, s apsolutnim i relativnim frekvencijama pojedinačnih pitanja, te prikazom aritmetičke sredine i standardne devijacije. Tablica 4. sadrži prikaze izjava koje opisuju pozitivan stav, Tablica 5. koje opisuju negativni stav, a Tablica 6. subjektivne norme.

4. REZULTATI

Tablica 4. Prikaz rezultata upitnika za sve ispitanike

Izjava	Uopće se ne slažem (%)	Uglavnom se ne slažem (%)	Niti se slažem niti se ne slažem (%)	Uglavnom se slažem (%)	U potpunosti se slažem (%)	Aritmetička sredina (standardna devijacija)
Izjave koje opisuju pozitivan stav						
Prekratki rokovi daju mi pravo na malo plagiranja.	46 (20,6)	22 (9,9)	73 (32,7)	48 (21,5)	17 (7,6)	2,8 (1,2)
Samoplagiranje NE bi trebalo kažnjavati kao plagiranje.	29 (13,0)	20 (9,0)	83 (37,2)	45 (20,2)	29 (13,0)	3,1 (1,2)
Katkad je prenošenje tuđih riječi bez navođenja neizbježno jer se drukčije ne može sročiti misao.	20 (9,0)	18 (8,1)	63 (28,3)	61 (27,4)	44 (19,7)	3,4 (1,2)
Plagirani dijelovi smiju se zanemariti ako rad ima veliku vrijednost u znanstvenoj zajednici.	52 (23,3)	26 (11,7)	86 (38,6)	34 (15,2)	8 (3,6)	2,6 (1,2)
Kazne za plagiranje trebale bi biti blaže za mlađe znanstvenike koji se tek uvode u znanstveni rad.	35 (15,7)	28 (12,6)	74 (33,2)	50 (22,4)	19 (8,5)	3,0 (1,2)
Ispravno je i u redu, kako bi upotpunili vlastite sadašnje radove, koristiti se bez navođenja materijalima koje smo napisali u prošlosti.	37 (16,6)	29 (13,0)	90 (40,4)	39 (17,5)	11 (4,9)	3,0 (1,1)
Samoplagiranje nije kažnjivo jer nikomu ne šteti (čovjek ne može krasti sam od sebe).	20 (9,0)	15 (6,7)	76 (34,1)	60 (26,9)	35 (15,7)	3,4 (1,1)
Kada ne znam što bih napisao, prevedem dio rada sa stranog jezika na materinski jezik.	25 (11,2)	13 (5,8)	81 (36,3)	55 (24,7)	32 (14,3)	3,3 (1,2)
Opravdano je koristiti se već opisanim metodama iz prijašnjih radova jer se sam način provođenja istraživanja ionako ne mijenja.	19 (8,5)	24 (10,8)	97 (43,5)	47 (21,1)	19 (8,5)	3,1 (1,0)
Ako mi moj kolega dopusti da prepisem njegov seminar ili rad, NE činim ništa loše jer imam njegovo dopuštenje.	33 (14,8)	27 (12,1)	81 (36,3)	43 (19,3)	22 (9,9)	3,0 (1,2)
Bez plagiranja NE bih mogao napisati znanstveni rad.	69 (30,9)	36 (16,1)	62 (27,8)	28 (12,6)	11 (4,9)	2,4 (1,2)
Opravdano je prepisati dijelove članaka na stranome jeziku (primjerice engleskome) koji su slični vlastitom radu jer ne znam na stranom jeziku dobro sročiti misao.	39 (17,5)	26 (11,7)	84 (37,7)	39 (17,5)	18 (8,1)	2,9 (1,2)

Tablica 5. Prikaz rezultata upitnika za sve ispitanike

Izjava	Uopće se ne slažem (%)	Uglavnom se ne slažem (%)	Niti se slažem niti se ne slažem (%)	Uglavnom se slažem (%)	U potpunosti se slažem (%)	Aritmetička sredina (standardna devijacija)
Izjave koje opisuju negativan stav						
Plagiranje osiromašuje istraživački duh.	10 (4,5)	6 (2,7)	59 (26,5)	41 (18,4)	90 (40,4)	4,0 (1,1)
Znanstvenu zajednicu treba upoznati s imenima autora koji plagiraju.	4 (1,8)	7 (3,1)	88 (39,5)	58 (26,0)	49 (22,0)	3,7 (1,0)
Kako se kao plagiranje razumijeva uzimanje tuđih riječi, a ne materijalnih dobara, NE bi mu se trebalo pridavati preveliku važnost.	42 (18,8)	30 (13,5)	103 (46,2)	20 (9,0)	11 (4,9)	2,7 (1,1)
U vrijeme gubitka moralnih i etičkih vrijednosti važno je raspravljati o plagiranju i samoplagiranju.	12 (5,4)	16 (7,2)	89 (39,9)	55 (24,7)	34 (15,2)	3,4 (1,0)
Plagiranje je jednako loše kao i krađa ispita.	16 (7,2)	27 (12,1)	74 (33,2)	52 (23,3)	37 (16,6)	3,3 (1,2)
Onima koji plagiraju nije mjesto u znanstvenoj zajednici.	25 (11,2)	24 (10,8)	77 (34,5)	44 (19,7)	36 (16,1)	3,2 (1,2)
Plagirani rad NE šteti znanosti.	67 (30,0)	24 (10,8)	79 (35,4)	26 (11,7)	10 (4,5)	2,5 (1,2)

Tablica 6. Prikaz rezultata upitnika za sve ispitanike

Izjava	Uopće se ne slažem (%)	Uglavnom se ne slažem (%)	Niti se slažem niti se ne slažem (%)	Uglavnom se slažem (%)	U potpunosti se slažem (%)	Aritmetička sredina (s.d.)
Izjave koje opisuju subjektivne norme						
Katkad sam u iskušenju da plagiram jer svi ostali (studenti, istraživači, liječnici) to čine.	55 (24,7)	22 (9,9)	86 (38,6)	23 (10,3)	20 (9,0)	2,7 (1,3)
Radim (studiram) u okruženju u kojemu nitko ne plagira.	41 (18,4)	29 (13,0)	95 (42,6)	28 (12,6)	13 (5,8)	2,7 (1,1)
Tko kaže da nikada nije plagirao, taj laže.	11 (4,9)	9 (4,0)	83 (37,2)	49 (22,0)	54 (24,2)	3,6 (1,1)
Katkad prepisem pokoju rečenicu ne bih li dobio inspiraciju za daljnje pisanje.	19 (8,5)	18 (8,1)	58 (26,0)	74 (33,2)	37 (16,6)	3,5 (1,2)
Nije strašno plagirati.	40 (17,9)	36 (16,1)	89 (39,9)	30 (13,5)	11 (4,9)	2,7 (1,1)
Nemam grižnju savjesti kada doslovce prepisem pokoju rečenicu iz vlastitih prijašnjih radova.	25 (11,2)	17 (7,6)	76 (34,1)	47 (21,1)	41 (18,4)	3,3 (1,2)
Plagiranje je opravdano ako trenutačno imam važnijih zadataka i obaveza.	49 (22,0)	29 (13,0)	75 (33,6)	38 (17,0)	15 (6,7)	2,7 (1,2)
Plagiram jer me dosad nitko nije otkrio.	62 (27,8)	36 (16,1)	73 (32,7)	23 (10,3)	12 (5,4)	2,5 (1,2)
Ljudi izjavljuju da NE plagiraju, a zapravo to čine.	7 (3,1)	11 (4,9)	84 (37,7)	67 (30,0)	37 (16,6)	3,6 (1,0)
Plagiranje je katkad potrebno.	34 (15,2)	28 (12,6)	83 (37,2)	44 (19,7)	17 (7,6)	3,0 (1,2)

4. REZULTATI

U sve tri subskale, najveći su udio činili rezultati koji se svrstavaju u umjerenu kategoriju ($P < 0,001$) (Tablica 7.).

Tablica 7. Prikaz rezultata ankete prema kategorijama

	Stupanj (Referentni interval)	Broj ispitanika (%)	P*
Pozitivni	Visok (46 – 60)	25 (12,1)	<0,001
	Nizak (12 – 28)	46 (22,3)	
	Umjeren (29 – 45)	135 (65,5)	
Negativni	Visok (27 – 35)	24 (11,7)	<0,001
	Nizak (7 – 16)	6 (3,0)	
	Umjeren (17 – 26)	176 (85,4)	
Subjektivni	Visok (38 – 50)	24 (11,7)	<0,001
	Nizak (10 – 23)	38 (18,5)	
	Umjeren (24 - 37)	144 (70,0)	

* χ^2 test

Statistički su značajne razlike pronađene u prosječnim vrijednostima pozitivnih stavova gdje je vidljivo opadanje ($P < 0,001$). Najviše su vrijednosti slaganja zabilježene kod studenata prve godine preddiplomskog studija (40,4 (7,6)), a najniže druge godine diplomskog studija (28,1 (9,5)). Slično je vidljivo u kategoriji subjektivnih normi gdje su najviše vrijednosti zabilježene u prvoj godini preddiplomskog studija (34,0) (6,6), a najniže tijekom druge godine diplomskog studija (23,3 (7,0)) ($P < 0,001$) (Tablica 8.).

Tablica 8. Ukupni skor za subskale prema godinama studija

	Aritmetička sredina (standardna devijacija)					
	Preddiplomski			Diplomski		P*
	Prva	Druga	Treća	Prva	Druga	
Pozitivna	40,4 (7,6)	40,3 (7,0)	35,3 (9,0)	31,0 (10,0)	28,1 (9,5)	<0,001
Negativna	22,0 (3,8)	23,0 (4,1)	22,2 (3,6)	22,7 (2,6)	23,6 (2,5)	0,4
Subjektivna	33,9 (6,6)	32,8 (6,0)	31,0 (7,0)	26 (6,2)	23,3 (7,0)	<0,001

*ANOVA

4. REZULTATI

Statistički značajna razlika je pronađena u izjavama pozitivnog stava i stava subjektivnih normi ($P < 0,001$). U oba slučaja vidljivo je da prevladavaju negativne kategorije jakih pozitivnih stavova tijekom studija, s porastom udjela blažih pozitivnih stavova (Tablica 9.).

Tablica 9. Usporedba rezultata kategorija skala ankete prema godinama studija

		Preddiplomski studij			Diplomski studij		P*
		Prva godina	Druga godina	Treća godina	Prva godina	Druga godina	
Pozitivni stav	Jaki	5 (19,2)	12 (20,7)	7 (10,8)	1 (3,7)	0 (0)	< 0,001
	Blagi	1 (3,9)	5 (8,6)	15 (23,1)	10 (37,0)	15 (50)	
	Umjereni	20 (76,9)	41 (70,7)	43 (66,2)	16 (59,3)	15 (50)	
Negativni stav	Jaki	3 (11,5)	9 (15,5)	7 (10,8)	1 (3,7)	4 (13,3)	0,6
	Blagi	0 (0)	2 (3,5)	4 (6,2)	0 (0)	0 (0)	
	Umjereni	23 (88,5)	47 (81,0)	54 (83,1)	26 (96,3)	26 (86,7)	
Subjektivni stav	Jaki	7 (26,9)	7 (12,1)	9 (13,9)	0 (0)	1 (3,3)	< 0,001
	Blagi	1 (3,9)	2 (3,5)	11 (16,9)	8 (29,6)	16 (53,3)	
	Umjereni	18 (69,2)	49 (84,5)	45 (69,2)	19 (70,4)	13 (43,3)	

*Fisherov egzaktni test

5. RASPRAVA

Istraživanje je provedeno na studiju sestrinstva na Medicinskom fakultetu u Osijeku. Ukupan je broj ispitanika iznosio 206 od kojih 34 ispitanika muškog i 172 ženskog roda. Prema godinama studija najviše je bilo studenata treće godine preddiplomskog studija, zatim druge godine preddiplomskog studija sestrinstva, a podjednak su udio činili studenti prve godine preddiplomskog studija te prve i druge godine diplomskog studija. Ovakvo istraživanje provedeno je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci tijekom tri akademske godine. Na tom je istraživanju ukupan broj ispitanika iznosio 295. Od ukupnog je broja ispitanika 108 osoba muškog a 187 ženskog spola (14).

U usporedbi s istraživanjem u Rijeci na pitanje jesu li upoznati s načelima znanstvenoistraživačke čestitosti, 57 % studenata odgovara potvrdno, dok na istraživanju u Osijeku samo 32% ispitanika tvrdi da su upoznati s načelima znanstvenoistraživačke čestitosti. Studenti se na studiju sestrinstva u Osijeku s pojmom znanstvenoistraživačka čestitosti u pravilu susreću tek na 3. godini preddiplomskog studija sestrinstva što se može i opravdati manjim postotkom ispitanika koji su čuli za taj pojam. Najveći udio studenata na oba Sveučilišta smatra da znanstvenik u svom radu mora biti pošten i to 76 % u Rijeci te nešto veći udio ispitanika, čak 95 % u Osijeku. Podudaranost se može primijetiti i u mišljenju o zanemarivanju pojedinačnih rezultata koji nisu jako bitni, a ne podudaraju se s većinom ostalih. Protiv toga je čina 65 % studenata u Rijeci, dok je u Osijeku protiv takvog ponašanja nešto veći udio ispitanika i to 77 % (14).

Na studiju sestrinstva u Osijeku o informiranosti se ispitanika prema godinama studija može reći da je vidljivo kako se udio ispitanika koji poznaje pojam „znanstvena čestitost“ povećava s godinama studija. Izjavu kako je dopustivo zanemariti u istraživanju pojedinačne rezultate koji se ne podudaraju s većinom ostalih najviše prihvatljivom smatraju ispitanici druge godine preddiplomskog studija, a najmanje je ispitanika prve godine diplomskog studija. S godinama studija studenti su sve više upoznati sa štetnosti plagiranja i može se reći da kvalitetna edukacije pomaže u borbi protiv akademskog nepoštenja (14).

O mišljenju vezanom za plagiranja ispitano je 146 studenata prve godine Farmaceutsko – biokemijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Rezultati na tom

istraživanju pokazuju umjereno pozitivni stav i umjerene subjektivne norme spram plagiranja te umjeren do visok negativni stav. U istraživanju u Osijeku rezultati također pokazuju umjereni stav u sve tri kategorije. Najviše odobravaju plagiranje studenti prve godine preddiplomskog studija, dok to najmanje čine studenti druge godine diplomskog studija sestristva. Teško je očekivati da će se mišljenja studenata tijekom obrazovanja promijeniti bez strožih pravila prema plagiranju i pravilnoj edukaciji o znanstvenoj metodologiji i integritetu (12). Ako se tijekom obrazovanja ne poduzme ogroman napor u sprječavanju plagiranja, naše društvo ne može očekivati stručnjake i znanstvenike visoke kvalitete. U kategoriji izjava koje opisuju pozitivan stav spram plagiranja studenti su na tvrdnju „Katkad je prenošenje tuđih riječi bez navođenja neizbježno jer se drukčije ne može sročiti misao“ u najvećem postotku odgovorili sa niti se slažem niti se ne slažem dok su na tu istu tvrdnju studenti u Zagrebu najviše odgovorili sa slažem se. Zanimljivo je za istaknuti da se studenti oba istraživanja uopće ne slažu s tvrdnjom „Bez plagiranja NE bih mogao napisati znanstveni rad“. Takvo mišljenje je suprotno u odnosu na prvu tvrdnju. O tvrdnjama koje se odnose na samoplagiranje studenti u Osijeku niti odobravaju niti se protive takvom ponašanju dok studenti u Zagrebu to smatraju bezopasnim i bez potrebe za kažnjavanjem takvog čina. Što se tiče prekratkih rokova, zanemarivanja plagiranih dijelove te prevođenja sa stranog jezika na materinji kada ne znamo što napisati, studenti u Zagrebu nemaju jasno mišljenje isto kao i studenti u Osijeku. Više od trećine studenata na istraživanju u Zagrebu slaže se s tvrdnjom „Kazna za plagiranje trebale bi biti blaže za mlađe znanstvenike koji se tek uvode u znanstveni rad“ dok se većina studenata na istraživanju u Osijeku niti slaže niti ne slaže s tom tvrdnjom. U kategoriji izjava koje opisuju negativan stav spram plagiranja u oba istraživanja najveći udio ispitanika slaže se s tvrdnjom „Plagiranje osiromašuje istraživački duh“. Zanimljivo je kako studenti odobravaju plagiranje kada se nađu u takvim situacijama, no kada je riječ o drugima, to oštro osuđuju. Većina studenata u zagrebačkom istraživanju smatra da je potrebno raspravljati o plagiranju i samoplagiranju u vrijeme gubitka moralnih i etičkih vrijednosti dok studenti u Osijeku baš i nemaju izraženo mišljenje o ovoj tvrdnji. Studenti istraživanja u Osijeku u kategoriji subjektivnih normi najviše se slažu sa tvrdnjom „Katkad prepisem pokoju rečenicu ne bih li dobio inspiraciju za daljnje pisanje“ što se podudara sa istraživanjem u Zagrebu. Na ostale su tvrdnje studenti u Osijeku najviše odgovarali s niti se slažem niti se ne slažem. Umjerene ocjene dobivene u sve tri kategorije potvrđuju nam nedostatak jasnog stava i svijesti o važnosti akademskog integriteta među studentima (13).

6. ZAKLJUČAK

Temeljem provedenog istraživanja i dobivenih rezultata mogu se izvesti sljedeći zaključci:

- da s godinama studija raste udio studenata koji poznaju pojam „znanstvena čestitost“ i njena načela.
- da najviše vrijednosti pozitivnih stavova prema plagiranju imaju studenti prve godine preddiplomskog studija sestrinstva te da te vrijednosti opadaju s povećanjem godine studija.
- da studenti prve godine preddiplomskog studija sestrinstva smatraju plagiranje opravdano u društvu te da se takva mišljenja s povećanjem godine studija mijenjaju odnosno osuđuju se.
- da sve godine preddiplomskog i diplomskog studija imaju podjednake vrijednosti negativnih stavova prema plagiranju.

7. SAŽETAK

Cilj istraživanja: Cilj je ovog istraživanja ispitati mišljenja studenata sestrinstva Medicinskog fakulteta u Osijeku o znanstvenoj čestitosti i autorskom vlasništvu te postoji li razlika u mišljenju s obzirom na godinu studija.

Nacrt studije: Presječno istraživanje provedeno je na Medicinskom fakultetu u Osijeku.

Ispitanici i metode: Istraživanjem je obuhvaćeno 206 ispitanika preddiplomskog i diplomskog studija sestrinstva. Metoda je ispitivanja anonimni anketni upitnik autorice dr. sc. Martine Mavrinac uz pristanak i upute o korištenju. Prvi dio upitnika sadrži opće podatke (dob, spol, godina studija), a drugi dio sadrži 29 tvrdnji koje se odnose na plagiranje, samoplaganje i znanstvenu čestitosti u radovima znanstvenika i općenito u znanstvenoj zajednici

Rezultati: Za pojam "znanstvene čestitosti" zna 43,7 % ispitanika. Tijekom studija trećina se ispitanika upoznala s načelima znanstvene čestitosti, a gotovo svi ispitanici (95,2 %) smatraju kako znanstvenici pri radu moraju biti potpuno poštenu, bez obzira na okolnosti. Gotovo četvrtina (23,3 %) ispitanika smatra da je dopustivo zanemariti pojedinačne rezultate koji nisu jako bitni. Studenti prve godine preddiplomskog studija sestrinstva imaju najviše vrijednosti umjerenih pozitivnih stavova prema plagiranju (66 %) i umjerenih subjektivnih normi (70 %) te se može uočiti kako vrijednosti opadaju s povećanjem godine studija.

Zaključak: Možemo zaključiti da mišljenja studenata prve godine preddiplomskog studija sestrinstva o znanstvenoj čestitosti i autorskom vlasništvu nisu toliko kritična, no s godinama studija, studenti i studentice sve više se protive tom činu i oštro ga osuđuju.

KLJUČNE RIJEČI: autorsko vlasništvo; plagiranje; studenti sestrinstva; znanstvena čestitost

8. SUMMARY

Opinions of nursing students on scientific integrity and intellectual property

Study goal: The aim of the research is to look into opinions of nursing students of Faculty of Medicine in Osijek on scientific integrity and intellectual property and whether the students' opinions differ concerning the year of their studies.

Study design: A cross-sectional research was conducted on the Faculty of Medicine in Osijek.

Participants and methods: : 206 respondents of undergraduate and graduate study of nursing were included in the research. Anonymus survey questionnaire made by dr.sc. Martina Mavrincac, who gave her assent and usage instructions, was used as a research method. In the first part of the questionnaire there is the general information (age, gender, year of study), and in the second part of the questionnaire there are 29 claims concerning plagiarism, selfplagiarism and scientific integrity in the works of scientists and in the scientific community in general.

Results: 43.7 participants knows about the term „scientific integrity“. A third of the respondents got acquainted with the principles of scientific integrity during their studies, almost all the respondents (95.2%) consider that scientists have to be honorable in their work, regardless of the circumstances. Almost a quarter (23.3%) consider that it is permissible to disregard the individual irrelevant results. The first year undergraduate students of nursing have the highest values of moderately positive attitudes towards plagiarism (66%) and moderately subjective standards (70%). It can also be noticed that students of the higher years of studies have lower values compared with the students of the first year of studies.

Conclusion: It can be concluded that the opinions of the first year undergraduate students of nursing on scientific integrity and intellectual property are not critical enough. Later, as the years of studying pass, students begin opposing and sharply condemning plagiarism.

KEY WORDS: intellectual property, plagiarism, nursing students, scientific integrity

9. LITERATURA

1. Đurđević Z. Uvodna riječ. Zagrebačka pravna revija. 2015.
2. Bilić – Zulle L. Znanstvena čestitost – temelj postojanja i razvoja znanosti. *Biochemia Medica*. 2007; 143 – 150.
3. Rumbolt Z. O plagiranju u znanosti. *Acta Med Croatica*. 2017; 127 – 131.
4. Marušić M, i sur. Uvod u znanstveni rad u medicini, 5. izd. Zagreb: Medicinska naklada; 2013.
5. Petrak O, Bartolac A. Akademska čestitost studenata zdravstvenih studija. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*. 2014;18:81-117.
6. Zmijarević G, Doolan K, Marčelić S. Akademska nepoštenje: odmak od (ne)etičnosti pojedinaca i kritika sustava. *Političke analize*. 2017; 28 – 33.
7. Roig M. Plagiarism and self – plagiarism: What every author should know. *Biochemia Medica*. 2010; 295 – 300.
8. Egana T. Use of bibliography and academic plagiarism among university students. *Universities and knowledge society journal*. 2012; 200 – 212.
9. Dias P C, Bastos A.S. Plagiarism phenomenon in European countries: Results from GENIUS project. *Science Direct*. 2014; 2526 – 2531.
10. Masic I. Plagiarism in scientific publishing. *Acta inform med*. 2012; 208 – 213.
11. Lee Y J, Noh J. H., Choi H. S., Kim S. E. Nursing Student awareness and behaviour of academic misconduct in South Korea. *Indian journal of science and technology*. 2017; 1 – 6.
12. Kolanko K M, Clark C, Heinrich K T, Olive D, Serembus JF, Sifford SDK. Academic dishonesty, bullying, incivility and violence: Difficult challenges facing nurse educators. *Nurs Educ Perspect*. 2006; 27:34-43.
13. Pupovac V, Bilić – Zulle L, Mavrinac M, Petrovecki M. Attitudes toward plagiarism among pharmacy and medical biochemistry students – cross-sectional survey study. *Biochemia Medica*. 2010; 307 – 313.
14. Bilić – Zulle, L. Pojavnost i stajališta o prisvajanju autorskog vlasništva među studentima medicine. Doktorska disertacija. 2006.
15. Martinson B C, Anderson M. S., de Vries R. Scientist behaving badly. *Nature*. 2005; 435: 73 – 8.

10. ŽIVOTOPIS

Ime i prezime: Mateja Ljeskovan

Datum i mjesto rođenja: 24.6.1995. , Našice

Adresa: Bistrička 10, Jelisavac

Telefon: 0913570842

E-mail: mateja.ljeskovan246@gmail.com

Obrazovanje:

2014. – danas Medicinski fakultet Osijek, Sveučilišni preddiplomski studij Sestrinstvo

2010. – 2014.: Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku, Osijek

2002. – 2010.: Osnovna škola Ivana Brnjika Slovaka, Jelisavac